

ÅRSRAPPORT 2015

Sølen landskapsvernområde

**Sølen
verneområdestyre**

Innhold

Sølen landskapsvernområde	3
Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat.....	3
Aktører i verneområdet.....	4
Verneområdestyret	4
Verneområdeforvalter	4
Naturopsynet.....	4
Andre sentrale myndigheter	5
Rådgivende utvalg og administrativ kontaktutvalg.....	5
Sentrale dokument.....	5
Verneområdestyrets arbeid i 2015	6
Møter, befaringer og studietur	6
Saker.....	7
Økonomi.....	8
Tiltak 2015	8
Informasjonsbrosjyre for Sølen landskapsvernområde	9
Informasjon og skilting av kulturminner	9
Skilting og merking av stier	10
Parkeringsplass i Misterdalen.....	10
Andre aktiviteter	10
Informasjon – hjemmeside.....	10
Utvikling av forvaltningsknutepunkt	11
Andre møter	11
Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde.....	12
Besøksstrategi og besøksforvaltning	12
Forvaltningsplan for Jutulhogget.....	12
Grensemerking.....	12

Sølen landskapsvernområde

Sølen landskapsvernområdet ble opprettet ved kongelig resolusjon 18. februar 2011 med hjemmel i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Landskapsvernområdet ligger i Rendalen kommune og omfatter et område på 456,4 km²

Formålet med Sølen landskapsvernområde er å ta vare på et natur- og kulturlandskap med økologisk og kulturell verdi, med opplevelsesverdi og som er identitetsskapende. Området er i Hedmarkssammenheng et egenartet landskap med store naturkvaliteter og opplevelsesverdier, spesielt det karakteristiske Sølenmassivet med omkringliggende landskapsrom. Området har kvartærgeologisk verdifulle landskapsformer og forekomster, og det har områder og forekomster med betydelige verdier knyttet til kulturminner og kulturmiljøer, spesielt kulturminner knyttet til fangstvirksomhet. I formålsparagrafen påpekes det også at allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I tråd med den nye forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder ble forvaltningsmyndigheten for Sølen landskapsvernområde delegert til et politisk sammensatt verneområdestyre med representasjon fra Rendalen kommune og Hedmark fylkeskommune ved Miljødepartementets vedtak av 15. mars 2013. Ved utnevnelsen av verneområdestyret vedtok også departementet egne vedtekter som fastlegger styrets mandat og rammer for arbeidet.

Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat

Ved brev av 17. august 2015 fra Miljødirektoratet ble Sølen verneområdestyre også delegert forvaltningsmyndigheten for Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat. Ikrafttredelse for delegeringen ble satt til 1. oktober 2015.

Både Fuggdalen naturreservat (ca. 52 700 dekar) og Steinfjellet naturreservat (ca. 4 400 dekar) grenser inn til Sølen landskapsvernområde fra vest.

Fuggdalen naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. september 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Fuggdalen naturreservatet er å bevare et barskogområde som et helhetlig økosystem med ulike skogtyper, et nedbørfelt med myrer, vassdrag og omkransende snaufjell samt naturlig forekommende vann- og landlevende arter. Fredningen skal ivareta spesielle naturtyper som raviner, bekkekløfter, kildeframsprang med kildevegetasjon, gransumpskog og bærlyngfuruskog. Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning fordi det omfatter et helt nedbørfelt med begrensede tekniske inngrep.

Steinfjellet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. juni 2009 med hjemmel i lov 19. juni 1970 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Steinfjellet naturreservat er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av en lite påvirket naturskog med

gammel furuskog med god kontinuitet i død ved, og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder flere sjeldne og sårbare arter.

Aktører i verneområdet

Verneområdestyret

Medlem	Varamedlem	Representerer
Karin Wiik, leder	Norvald Illevold	Rendalen kommune
Rune Granås	Randi Thorshaug	Rendalen kommune
May Liss Sæterdalen	Dag Rønning	Hedmark fylkeskommune

Arkivfunksjonen til verneområdestyret ligger hos Fylkesmannen i Hedmark og postadressen er:

Sølen verneområdestyre
Fylkesmannen i Hedmark
Postboks 4034
2306 HAMAR

Epost: fmhepost@fylkesmannen.no
Telefon: 62 55 11 86

Verneområdeforvalter

Styrets sekretariat består av verneområdeforvalter Hilde Nystuen med kontorsted på kommunehuset på Bergset i Rendalen. Forvalter ble ansatt 1. mars 2014 i en 100 % stilling, men har hatt omsorgspermisjon i 20 %. Forvalter er underlagt styret i alle saker, men er formelt ansatt hos fylkesmannen i Hedmark.

Naturoppsynet

Naturoppsynet er den utøvende og kontrollerende delen av forvaltningen av verneområdene. Naturoppsynet kan ikke drive forvaltning, men skal følge opp miljølovgivningen og vedtak fattet av verneområdestyret og andre offentlige myndigheter. I tillegg skal oppsynet informere, veilede og gjennomføre tiltak og registreringer. Hovedansvarlig for naturoppsynet i Sølen landskapsvernområde er Erik Ola Helstad, som er samlokalisert med verneområdeforvalter.

Naturoppsynet har bistått i drøftingsmøte med Sølen verneområdestyre på temaet kjørespor/kjøretraseer og deltatt på en befaring til fangstanlegg i Vesle Sølenskaret sammen med arkeolog Ove Holseng og verneområdeforvalter. Oppsynet har videre hatt fokus på kontroll av motorferdsel og startet registrering av bygninger og anlegg innenfor verneområdet som er lagt inn i verneområdeloggen. Ellers utfører SNO rene oppsynsoppgaver, informasjonsarbeid og gjennomfører tiltak for verneområdestyret. SNO utarbeider egne årsrapporter der dette gjennomgås.

Andre sentrale myndigheter

Det er også andre myndigheter som påvirker både bruk og tilrettelegging i verneområdet. Sølen landskapsvernområde ligger i sin helhet innenfor Rendalen kommune. Kommunen har ansvaret for arealforvaltningen og god dialog er særlig viktig for innfallsportene og randsonene til verneområdet. Kommunen har myndighet etter plan- og bygningsloven og motorferdselloven. Ofte må brukerne ha løyve fra både verneforskrifta og generelt lovverk (plan- og bygningsloven og motorferdselloven).

Fylkesmannen i Hedmark hadde forvaltningsansvaret for verneforskriften fram til opprettelsen av verneområdestyret. Miljøvernavdelingen har erfaring og fagkunnskap som verneområdeforvalteren kan dra nytte av i sitt arbeid, og forvalteren deltar i fagsamlinger der dette er relevant. I tillegg har fylkesmannen klagerett på vedtak som blir fattet av verneområdestyret.

Fylkeskommunen er representert politisk i verneområdestyret. I tillegg har fylkeskommunen myndighet etter kulturminneloven og fagkompetanse knyttet til kulturminneforvaltning-, skjøtsel og restaurering.

Rådgivende utvalg og administrativ kontaktutvalg

Et rådgivende utvalg skal sikre involvering av ulike interesser i verneområdet; grunneiere og andre interessenter/organisasjoner. Det rådgivende utvalget skal ikke behandle enkeltsaker, men kunne gi råd til styret i saker som gjelder forvaltningen av verneområdet og være en kanal for brukerinteresser inn i verneområdestyret.

Det er ikke oppnevnt rådgivende utvalg i 2015, men det ble gjennomført et fagseminar/Sølseneminar 19. november der alle berørte organ og andre interesserte ble invitert. Hovedtema for seminaret var å bli kjent med verneformålet og verneverdiene innenfor Sølen landskapsvernområde med fokus på geologi og landskapsformer og sporene etter det gamle fangstfolket. Det ble også orientert om arbeidet med informasjon- og tilrettelegging, besøksforvaltning og besøksstrategi og SNO sin rolle og oppgaver i verneområder.

Målet med seminar er å gi flest mulig økt kunnskap om forvaltningen av Sølen landskapsvernområde, økt kunnskap om verneverdiene, utfordringene og muligheter. Dette er spesielt viktig i tidlig fase av lokal forvaltning og kort tid etter at området ble vernet.

Administrativt kontaktutvalg skal være et forum for å diskutere og avklare saker mellom kommune og forvaltning, samt fungere som en støtte til forvalter i planlegging/gjennomføring av tiltak. Det har ikke vært møter i administrativt kontaktutvalg i 2015, men verneområdeforvalter har hatt en god og tett dialog med både kommunen og fylkeskommunen på mange saker. Det er en stor fordel å sitte i samme kontorfellesskap med kommuneadministrasjonen i Rendalen.

Sentrale dokument

Naturmangfoldloven ble satt i kraft 1. juli 2009, og erstatter Naturvernloven fra 1970. Vedtak fattet etter Naturvernloven er fortsatt gjeldende, men naturmangfoldloven har satt

en del nye kriterier til saksbehandling (vurdering av miljørettslige prinsipper etter §§ 8-12) og generelle unntaksregler i verneforskriftene er erstattet av § 48 i naturmangfoldloven.

Verneforskriften for Sjølen landskapsvernområde ble fastsatt ved vernevedtaket 18. februar 2011. Verneforskriften er juridisk bindende.

Forvaltningsplan for Sjølen landskapsvernområde. Arbeidet med forvaltningsplanen startet i 2010. I arbeidet med planen har Fylkesmannen drøftet aktuelle forvaltningsmessige problemstillinger med ei referansegruppe bestående av grunneiere, kommunen og andre brukerinteresser. Forslaget til forvaltningsplan ble sendt på en bred høringsrunde i perioden 10. februar til 15. mai 2014. På bakgrunn av høringsuttalelsene utarbeidet verneområdestyret et revidert forslag til forvaltningsplan som ble oversendt Miljødirektoratet for endelig godkjenning. Tilbakemelding om endelig godkjenning av forvaltningsplanen kom i brev av 12. november 2015 med krav om noen endringer.

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å trekke opp retningslinjer og konkretisere felles mål for forvaltningen, slik at formålet med etableringen av verneområdet blir ivaretatt. En forvaltningsplan skal være veiledende og være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde natur- og kulturverdiene og fremme formålet med vernet. Den skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Det er videre et mål at forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom aktører lokalt, regionalt og nasjonalt. Den skal bidra til avklaring av hvordan ulike verne- og bruksinteresser skal håndteres.

Verneområdestyrets arbeid i 2015

Møter, befaringer og studietur

Sjølen verneområdestyre har i 2015 hatt 5 styremøter og 3 elektroniske møter. I tillegg ble det første Sjølenseminaret arrangert.

Bilde 1 og 2: Befaring med verneområdestyret for å se på stislitasje– Sandbu og hengebrua ved Sjølenstua

Sjølen verneområdestyre har hatt to befaringer knyttet til styremøter i 2015. Den 25. juni ble det sett på behov for skilting og merking av stier, utfordringer med slitasje i forbindelse med stor ferdsel på sti fra Gravåsen opp mot Sjølentoppen og Sandbu, samt avholdt møte på Galten Gård med omvisning og formidling av deres reiselivsprodukter. Den 17. september

var styret på befaring til Mefurua og Misterdalen i forbindelse med saker som skulle behandles i styret.

9. – 11. juni var Sølen verneområdestyre og nasjonalparkstyre for Fulufjellet nasjonalpark sammen med verneområdeforvaltere på studietur til verneområder på Helgeland. Her ble vi godt mottatt av Vega verneområdestyre og Lomsdal- Visten nasjonalparkstyre og fikk god orientering om forvaltning, tiltak og besøksforvaltning i disse områdene, samt opplevd den flotte Helgelandsnaturen.

Bilde 3-4-5-6: Studietur til Vegaøyene og Lomsdal Visten nasjonalpark.

Saker

Styret har til sammen behandlet 29 saker i tillegg til referatsaker, drøftings- og orienteringssaker. Verneområdeforvalter behandlet 95 delegerte saker (motorferdsel på snødekt mark) for sesongen 2014/2015. Delegerte saker refereres styret i etterkant. Totalt er det behandlet 124 saker i 2015.

Oversikt over dispensasjonssaker fra verneforskriften behandlet av Sølen verneområdestyre:

Type saker	Antall saker i 2015
Bygg/endringer av bygg	4
Motorferdsel, snødekt mark § 48 NML	4
Motorferdsel, barmark	4

Motorferdsel, snødekt mark skiløyper/leiekjøring	4
Vedhogst til hytter	3
Opprettelse av parkeringsplass	1
Vedtak om økonomi og drift	3
Andre saker og høringsinnspill	6
Vedtak om plan og planarbeid	2
Vedtak om tilrettelegging og tiltak	2
Totalt	29

Mer informasjon om sakene finnes i styrets protokoller som ligger på Sølen verneområdestyre sin hjemmeside. Alle vedtak ligger også ute på www.miljovedtak.no.

Økonomi

Regnskapsoversikt for drift av Sølen verneområdestyre i 2015:

Driftsutgifter Sølen verneområdestyre	Regnskap 2015
Møtegodtgjørelse	48415
Reise	10508
Studietur	39731
Beverting og leie møterom	7450
Gaver	5000
Faglig rådgivende utvalg/ Sølenseminar	31555
Bilder forvaltningsplan	8000
Forvaltningsplan Sølen	57555
SUM	208214

Tiltak 2015

Verneområdestyret søker hver høst om tiltaksmidler som tildeles via SNO/Miljødirektoratet i den årlige bestillingsdialogen. Bestillingsdialogen er en prosess mellom verneområdestyret og SNO der styret melder inn behov for tiltak i verneområdet. SNO gjør deretter en vurdering ut fra styrets tiltaksplan og føringer i statsbudsjett samt strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder. Følgende føringer er satt for statlige tiltaksmidler for verneområdene: «*Midlane dekkjer statlege investeringsutgifter og andre typer tiltak i verneområde. Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgifter til informasjon, skjøtsels-, og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klipping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane kan og oppfatte tiltak i samband med merkevare- og besøksstrategi for nasjonalparkane. Nasjonalpark-/verneområdestyra prioriterer bruken av dei tildelte midlane. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltnings-/skjøtselsplan og andre relevante styringsdokument.*»

Ut over tiltaksmidlene brukes også personressurser i form av arbeidstid fra lokal SNO og verneområdeforvalter. Bestillingen ble vedtatt på møte i verneområdestyret i november 2014, og revidert på styremøte i april 2015 etter tildeling av midler. Midlene til tiltak blir

fordelt i to potter; en til lokal SNO (for tiltak som denne har ansvar for) og en direkte til verneområdestyret. Sjølen verneområdestyre ble innvilget en samlet tildeling på kr. 160 000 ekskl. mva på tiltaksmidler. Regjeringen innførte fra og med 2015 «nettoføringsordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen». I 2015 er det derfor nettobeløpet som er fordelt, ekskl. mva.

Oversikt over bruk av tiltaksmidler og personressurs i 2015:

Tiltak 2015	SNO arbeidstid	Forvalter arbeidstid	Regnskap ekskl.mva
Informasjonsbrosjyre Sjølen lvo		x	19100
Informasjon og skilting av kulturminner	x	x	109150
Skilting og merking av stier jf. sti- og løypeplan		x	39279
Parkeringsplass i Misterdalen			26827
SUM			194356

(Det ble gitt tilskudd på kr. 50.000 fra Rendalen kommune, Rendalen historielag, Rendal Renselskap og Hedmark fylkeskommune/Riksantikvaren på skilting av kulturminner).

Informasjonsbrosjyre for Sjølen landskapsvernområde

Informasjonsbrosjyren for Sjølen landskapsvernområde er under utarbeidelse. Det er inngått avtale om layout og trykking av brosjyren, samt kjøpt inn noen bilder i 2015. Brosjyren blir ferdigstilt i 2016.

Informasjon og skilting av kulturminner

Det er bestilt 3 skiferheller med innblåste og lakkerte motiv av villreinfangst, samt 2 skilt med informasjon om fangstanleggene i Vesle Sjølensskaret og Sjølensskaret. Dette er betalt med tiltaksmidler for 2015. Transport av hellene og oppsetting av skilt gjøres i samarbeid med SNO i 2016.

Bilde 7 og 8: Befaring rusefangstanlegg Vesle Sjølensskaret

Bilde 9: Moderne helleristning av rusefangst i Vesle Sølenskarret.

Skilting og merking av stier

Det er under bestilling retningskilt til hovedstiene i området og verneområdeforvalter har i dette arbeidet hatt en god dialog og befaring med blant annet hytteforeningen i Grøndalenområdet. Skiltene settes opp i løpet av barmarkssesongen i 2016.

Parkeringsplass i Misterdalen

Parkeringsplassen i Misterdalen er ferdigstilt, men det er ønskelig å kjøre på noe mer grus i 2016. Jostein Haugset har på vegne av Markenevegen Veglag hatt ansvaret for prosjektet og det ble et bra resultat med fine parkeringslommer like ved stien opp til Sølen fra Misterdalen.

Andre aktiviteter

Informasjon – hjemmeside

Sølen verneområdestyre fikk opprettet sin egen hjemmeside høsten 2015 – www.nasionalparkstyre.no/solen. Her ligger det informasjon om verneområdeforvaltningen, oversikt over styremedlemmer, møtekalender og protokoll fra styremøter m.m. Det ble også opprettet en facebookside for Sølen landskapsvernområde.

I Rendalsnytt sitt julenummer ble det skrevet et innlegg fra Sølenseminaret i november. I tillegg er kommunen sin hjemmeside benyttet for å informere om Sølenseminaret og søknadsskjemaer m.m.

Utvikling av forvaltningsknutepunkt

Sølen verneområdestyre fikk tildelt kr. 760.000 til utvikling av forvaltningsknutepunkt for Sølen landskapsvernområde i 2015. Midlene skal brukes til oppussing og noe ombygging av kontorlokalene i kommunehuset på Bergset hvor verneområdeforvalter og lokal SNO er samlokalisert. Ombyggingen ferdigstilles i 2016.

Andre møter

Verneområdeforvalter har deltatt på nasjonalparksamling (april) og vernefagsamling (september) i regi av Miljødirektoratet, avdelingsmøter og samlinger hos Fylkesmannen i Hedmark og 4 regionale samlinger for forvalterne i Hedmark, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal (Lom og Hjerkind, Sylan, Trollheimen og Oppdal). Verneområdeforvalter deltok også på møter i kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i kommunen.

I tillegg har verneområdeforvalter vært på flere befaringer for å bli bedre kjent i landskapsvernområdet. 20. juni deltok verneområdeforvalter på arrangementet Rendalstrippen, turmarsj for damer til Vesle Sølen og Åkrådalen. 26. juni var verneområdeforvalter, lokalt SNO og arkeolog Ove Holseng på befaring til rusefangstanlegget i Vesle Sølenskaret. 26. august deltok verneområdeforvalter på befaring med fylkeskommunen til falkefangstanlegg i randsona til Sølen landskapsvernområde.

Bilde 10: Rendalstrippen 20. juni 2015 – på vei mot Vesle Sølen.

Forvaltningsplan for Sjølen landskapsvernområde

Forvaltningsplanen for Sjølen landskapsvernområde ble endelig godkjent av Miljødirektoratet av brev 12. november 2015 med de endringer som er kommentert i brevet og planen. Verneområdeforvalter ferdigstiller planen og den trykkes og sendes ut første halvår 2016.

Besøksstrategi og besøksforvaltning

Verneområdestyret vedtok i møte 3. desember 2015 en prosjektplan for besøksforvaltning for Sjølen landskapsvernområde. Dette arbeidet vil det bli satt mer fokus på i 2016 jf. framdriftsplan i prosjektplanen.

Forvaltningsplan for Jutulhogget

Verneområdeforvalter har i 2015 bistått Fylkesmannen i Hedmark med å utarbeide forvaltningsplan for Jutulhogget. Det er avholdt 3 møter og ei befaring i forbindelse med planarbeidet i 2015. Forvaltningsplan for Jutulhogget forventes å være ferdig i 2016.

Grensemerking

Fylkesmannen i Hedmark gjennomførte grensemerking av Sjølen landskapsvernområde, Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat høsten 2015. Firmaet Norconsult AS utførte arbeidet.